

Waardering laatrijtheid zit indirect al in inetberekening sinds 2002

Welke rol verdient laatrijtheid?

Fokkerij-analist Kees van Velzen hield vorige maand in Veeveelt een pleidooi voor laatrijtheid, terwijl in de fokkerijserie een editie later minder belang werd toegekend aan het kenmerk. Veeveelt ontving van drie lezers een reactie en laat hen aan het woord.

tekst Tijmen van Zessen

Het klopt niet dat laatrijtheid geen economisch nut heeft. Laatrijtheid is sterk gecorreleerd aan levensduur. Dat wordt door de veeverbetering onderschat. Elke melkveehouder heeft belang bij koeien die langer meegaan. Een melkveehouder wil koeien die een paar lijsten meer maken dan drie.' Aan het woord is Jos Knoef, melkveehouder in Geesteren en tevens fokkerijraadslid van CRV. Hij is het oneens met de conclusie uit deel 5 van de fokkerijserie (Veeveelt februari 2), waarin staat dat laatrijtheid geen economische waarde heeft. Knoef doelt op de vergelijking tussen de stieren Puntdroad en Beautiful. Het arti-

kel stelt dat de dochters van beide stieren evenveel opbrengsten genereren, al komt die opbrengst anders tot stand. Beautiful (laatrijtheid 89) vererft dochters die met name in de eerste lijst zorgen voor veel nettomelkgeld (inet), terwijl de nakomelingen van Puntdroad (laatrijtheid 106) dat met name in de derde lijst doen. 'Het laat zich toch raden wat het beeld is in de vierde lactatie? Dieren die zo doorgroeien beginnen ook makkelijker aan hun vierde lactatie.'

Vaarzenlijst weegt te zwaar

René de Wit uit Hellevoetsluis is het met Knoef eens. De vertegenwoordiger van

GGI-Holland maakte voor zijn afstudeeropdracht een analyse van Nederlandse honderdtonners en is gemotiveerd door het belang van hoge levensproducties. 'Koeien bereiken hun biologische top pas in de vierde, vijfde, misschien zelfs pas in hun zesde lactatie. Daarom heb ik moeite met de inweging van vaarzenlijsten in de inetformule. Die inweging is te zwaar, waardoor het risico bestaat dat veehouders vroegrijpe koeien gaan fokken. Tel de relatie van laatrijtheid met levensduur daarbij op en het effect is dubbel negatief. Met de huidige inweging haalt een boer niet het maximale uit zijn koeien.'

Knoef en De Wit pleiten voor een zwaardere weging van de derde lactatie, omdat die de beste voorspeller is van de prestaties in volgende lactaties.

Aandeel vaarzen tien jaar gelijk

Gerben de Jong, hoofd van de Animal Evaluation Unit (AEU) van CRV, geeft uitleg bij de huidige rekenwijze. 'De fokwaarde laatrijtheid is een vergelijking van de inet in de derde lactatie met de inet van de eerste lactatie. Laatrijpe dieren scoren een relatief hogere inet in de derde lactatie dan vroegrijpe dieren. Wat in de discussie over laatrijtheid vaak wordt vergeten, is dat de economische waarde van laatrijtheid indirect al in de totaalafwaarde voor productie en daarmee ook in inet zit verwerkt. Dit is het geval sinds de invoering van het testdagmodel in 2002. Laatrijtheid zelf zegt alleen hoe de opbouw van de totale productie van de dochters van een stier eruitziet. Is de productiefokwaarde van het dier bekend, dan voegt de fokwaarde

laatrijtheid op het gebied van economie weinig tot niets meer toe.'

Tabel 1 in het kader laat zien met welke factoren de uiteindelijke inweging van lactatie één, twee en drie tot stand is gekomen. De vraag blijft in hoeverre deze uitleg voorbijgaat aan de wens om melkkoeien te fokken met een hogere levensproductie. Voor de huidige situatie klopt de theorie wellicht, maar getuigt het niet van meer ambitie om de optimale situatie als uitgangspunt te hanteren? De Jong: 'Uiteindelijk bepaalt de veehouder hoe lang een koe op zijn bedrijf blijft. De hoeveelheid vaarzen die hij opfokt, speelt daarin een grote rol. Wij kunnen wel zeggen tegen de veehouder dat hij koeien langer moet aanhouden omdat het hem zoveel oplevert, maar de praktijk leert dat het aandeel vaarzen al tien jaar gelijk is.' De rol van laatrijtheid wordt volgens De Jong op dit moment niet onderschat in de fokkerij.

Geen lage vaarzenproductie

De fokkerijraad van CRV denkt er niettemin over na om extra gewicht aan laatrijtheid te geven bij de selectie van stiermoeders. Het idee is dat het dan beter mogelijk is om te selecteren op dieren die hoge levensproducties kunnen realiseren. Fokkerijraadslid Ben Apeldoorn, de derde lezer die reageerde naar de redactie, legt graag het accent op levensproductie. 'Laatrijtheid moeten we benutten voor het fokken van hoge levensproducties. Het kenmerk zou als goede voorspeller kunnen dienen voor de fokwaarde levensduur. De correlatie met levensduur is met 0,44 hoog en voor laatrijtheid is eerder een betrouwbare fokwaarde beschikbaar dan voor levensduur. Dit hoeft niet ten koste te gaan van de snelheid van het fokprogramma.' René de Wit ziet niet veel meerwaarde in laatrijtheid als voorspeller van levensduur. 'Het gevaar is dan dat je gaat voorstellen met een verwachtingswaarde. Als laatrijtheid echt betrouwbaar is, dan is levensduur dat nagenoeg ook.' Knoef, De Wit en Apeldoorn zijn het erover eens dat een hoge laatrijtheid geen excuus mag zijn voor een slechte vaarzenlijst. Knoef: 'Laatrijtheid en een goede vaarzenproductie kunnen ook samengaan. En dat moet ook, anders trek je het uit z'n verband.' De Wit nuanceert wel: 'Uit mijn onderzoek kwam inderdaad naar voren dat honderdtonners als vaarzen gemiddeld boven de honderd scoren voor lactatiewaarde. Maar een lage vaarzenlijst hoeft een hoge levensproductie niet in de weg te staan.' |

Duitse fokwaarden levensproductie

In Duitsland zijn er groepen veehouders die zich – samen met wetenschappers – al jaren hard maken voor minder nadruk op de prestaties van nog jonge dieren. De Arbeitsgemeinschaft Lebenslinien (ALL) en de Arbeitsgemeinschaft für Rinderzucht auf Lebensleistung (ARL) zijn in de jaren tachtig opgericht en pleiten voor fokkerij op levensproductie. De ALL, onder leiding van Karl Witten-

berg, introduceerde al in 1996 in samenwerking met het rekencentrum vit een fokwaarde voor levensproductie. In deze Gesamt Zuchtwert Lebensleistung (GZ-LL) weegt de vaarzenlijst slechts tien procent mee, de tweede lijst voor veertig procent en de derde lijst voor vijftig procent. De ARL (Günter Postler) gaat nog een stap verder en telt de derde lijst voor zeventig procent mee in de fokwaarde levensproductie.

Andrieszoon Kian vererft laatrijpe dochters

Wat bepaalt de inweging van de lactaties in de productiefokwaarden?

Tabel 1 maakt inzichtelijk hoe de wegingsfactoren voor de productiefokwaarden tot stand komen. De basis vormt de verdeling van de lactaties (kolom A) in Nederland en Vlaanderen. Vaarzenlactaties komen het vaakst voor; het belang van deze lactaties is daarom vrij groot. Omdat er voor lactatie 4 en hoger geen fokwaarden beschikbaar zijn, krijgen deze geen weging (kolom B). In kolom B vindt een rekenkundige correctie plaats; de verdeling over de eerste drie lijsten wordt 'op honderd procent gezet'. Omdat melkgeld van oudere koeien langer op zich laten wachten, vindt er vervolgens een correctie plaats voor het renteverlies (kolom C). Uiteindelijk wordt het belang van latere lactaties (laatrijtheid) in kolom D meegewogen. Lactatie 2 en 3

krijgen extra gewicht vanwege de sterke relatie met latere lactaties. Dit lijkt marginaal, maar het gaat om de nettocorrectie; zelfs lactatie 1 heeft al een correlatie van 75 procent met lactatie 4 en hoger. Voor lactatie 3 is deze correlatie 90 procent. Ten slotte is de betekenis van de

derde lactatie groter dan de wegingsfactoren veronderstellen. Omdat koeien in deze lactatie meer produceren dan in de eerste lactatie, is er meer spreiding en is de derde lactatie uiteindelijk verantwoordelijk voor 33 procent van de productiefokwaarden (kolom E).

Tabel 1 – Achtergrond bij de wegingsfactoren voor lactatie 1, 2 en 3 in de productiefokwaarden, die de basis vormen voor de inetberekening

pariteit	A: frequentie (perc. koeien)	wegingsfactor voor lactatie 1, 2 en 3 op basis van			E: uiteindelijke belang
		B: frequentie	C: frequentie na corr. rente	D: frequentie na corr. laatrijtheid	
lactatie 1	31,3	0,42	0,44	0,41	0,34
lactatie 2	24,2	0,33	0,32	0,33	0,33
lactatie 3	18,5	0,25	0,24	0,26	0,33
lactatie 4-17	26,0	geen*	geen*	indirect	indirect

*Er zijn geen fokwaarden voor lactatie 4 en hoger. Deze kunnen dus ook geen weging krijgen